חוקת*

א. איינער פון די ערטער אין ש"ס וואו די גמרא איז מדמה און משווה תורה צו אדם — וואס איז מרומז בפרשתנו[1] „זאת התורה אדם"[2] — איז בסיום מס' מגילה.

דער פערגלייך פון תורה לאדם איז בריבוי ענינים אנהייבנדיג אז אזוי ווי אדם איז צוזאמענגעשטעלט פון גוף ונשמה — אזוי איז אויך בתורה[3]. באדם איז רמ"ח איברים ושס"ה גידים — אזוי איז תורה הוראה ברמ"ח מ"ע ושס"ה מל"ת[4]. ועוד.

בפרשתנו ביי „זאת התורה אדם" איז דער המשך „אדם כי ימות באהל גו'", עד"ז ווערט דער תוכן פון דעם פאר־גלייך צווישן תורה און אדם אין מס' מגילה ארויסגעבראכט בשייכות מיט מיתה — „אמר רבי פרנך . . כל האוחז ס"ת ערום נקבר ערום כו'".

נאכמער: כשם ווי בפרשתנו רעדט זיך ניט נאר בענין המיתה כשלעצמה, נאר בשייכות צום דין טומאה[5], עד"ז איז ביי דעם לימוד הנ"ל, אז מצד דעם וואס „כל האוחז ס"ת ערום נקבר ערום", האט מען גוזר געווען טומאה אויף ידים[6], „אף הידים הבאים מחמת ספר פוסלות את התרומה משום דר' פרנך"[7].

וי"ל אז אין דער סוגיא (במס' מגילה) קומט צו א חידוש סיי אין דעם ענין פון ס"ת ערום ומטפחת ס"ת, סיי אין דעם ענין פון תורה ומצות בשייכות צום אדם, כדלקמן.

ב. וז"ל הגמרא בסיום מס' מגילה: אמר רבי פרנך אמר רבי יוחנן כל האוחז ס"ת ערום נקבר ערום ערום סלקא דעתך אלא אימא נקבר ערום בלא מצות בלא מצות סלקא דעתך אלא אמר אביי נקבר ערום בלא אותה מצוה.

ס'איז מובן ופשוט, ווי פיל מאל געריידט[8], אז אפילו א קס"ד אין גמרא האט א מקום בשכל, אויך אין שכל התורה. וואס רעדט זיך דאך וועגן תנאים ואמוראים וואס כל עסקם איז געווען אין תורה, איז דאך פשוט אז אפילו די קס"ד זייערע איז ניט סתם א סברא וואס האט ניט קיין ארט אין תורה.

נאכמער: רב אשי מסדר הגמרא האט דאך ניט אריינגעשטעלט אין גמרא יעדע שקו"ט וקס"ד וואס איז געזאגט געווארן בבית המדרש[9] (כאטש אז ס'איז מובן אז אויך יענע סברות האבן געהאט אן ארט בשכל התורה און בפרט אין דער סוגיא וואו זיי זיינען געזאגט ג־ע־וואלן). איז פון דעם וואס די סברות וקס"ד האט רב אשי יע אריינגעשטעלט

---

*) וסיום מס' מגילה.

1) יט, יד.

2) ראה זח"ב קיז, ריש ע"ב. ח"ג כט, ב. ובכ"מ.

3) זח"ג קנב, א.

4) זח"א קע, ב. וראה מכות כג, סע"ב.

5) ולהעיר דלא המת מטמא אלא חוקה חקקתי גזרה גזרתי (תנחומא פרשתנו ח (כו). וכנראה זהו מקורו דהרמב"ם סוף הל' מקואות. וראה ספרי זוטא שבהערה 7).

6) שבת יד, סע"א.

7) ומודגש ביותר עפמ"ש בילי"ש פרשתנו (רמז תשסא. מספרי זוטא עה"פ) נוגע במת טמא ואין מת עצמו טמא, שהוא ממש כידים שבאים מחמת הספר, שאין הספר עצמו טמא.

8) ראה לקו"ש חט"ו ע' 94. חי"ח ע' 240. ושי"נ.

9) ראה גם הל' ת"ת לאדה"ז פ"ג קו"א סק"א.

— איז מובן, אז ניט בלויז האבן זיי אן ארט אין שכל והסברה פון תורה, נאר דאס איז מוסיף הבנה והסברה אין דעם לימוד פון דער באשטימטער סוגיא, וי"ל — אויך ביז אין דער מסקנת ההלכה[10].

ועפכ"ז דארף מען פארשטיין: וואס זיינען די סברות אין קס"ד אז „נקבר ערום" אדער „ערום בלא מצות" דערפאר וואס אוחז ס"ת ערום?

ג. בפשטות יש לומר, אז „כל האוחז ס"ת ערום נקבר ערום" איז ניט סתם אן עונש, נאר א מסובב פון דער אחיזה. בל' אחר — אן עונש מדה[11] כנגד מדה. אן אדם איז געגליכן צו א ס"ת (ווי די גמרא[12] זאגט „העומד על המת בשעת יציאת נשמה חייב לקרוע הא למה זה דומה לס"ת שנשרפה") איז בדרך ממילא ווען ער האלט א ס"ת ערום[13], איז אויך ער (וואס איז געגליכן צו א ס"ת) — „נקבר ערום" כפשוטו, אן לבושים.

די גמרא איז אבער שולל די סברא — „ערום ס"ד", ווייל נקבר ערום (אן לבושים) איז דאך אן עונש (נאר) פארן גוף, אבער דער פארגלייך פון אן אדם צו ס"ת איז דאך (בעיקר) צו דער נשמה[14], ובמילא דארף דער עונש פאר „אוחז ס"ת ערום" אויך זיין (בעיקר) פאר דער נשמה;

דערפאר זאגט די גמרא „אלא אימא נקבר ערום בלא מצות", וואס דאס איז אן עונש מדה כנגד מדה: דערפאר וואס ער איז אוחז ס"ת ערום, קומט אים אז ער זאל זיין ערום מן המצות, וואס איז אן עונש פאר דער נשמה.

אויף דעם פרעגט די גמרא „ערום בלא מצות סלקא דעתך" — פארוואס זאל מען בא אים צונעמען אלע מצות? אלא אמר אביי נקבר ערום בלא אותה מצוה.

דער פירוש איז אבער ניט גלאטיק. אויב די קשיא אויף דער ערשטער סברא באשטייט אין דעם וואס „נקבר ערום" איז פארבונדן מיטן גוף אליין, און ס'איז ניט קיין עונש פאר דער נשמה וואס מצד איר איז ער געגליכן צו א ס"ת — האט די גמרא געדארפט מעתיק זיין אין דער קשיא דעם ווארט „נקבר" („נקבר ערום סלקא דעתך"), וואס אין דעם בא־שטייט די עיקר שווערקייט. פון המשך הגמרא איז משמע אז די שקו"ט איז דא ניט וועמען מען איז מעניש, צי דעם גוף אדער די נשמה וואס איז געגליכן צו א ס"ת, נאר אין „ערום" — דעם תוכן העונש.

---

10) להעיר מס' עשרה מאמרות מאמר חקור דין ח"ג פ"ח — ושם גם בנדו"ד.

11) סוטה ח, ב (במשנה). וש"נ.

12) שבת קה, ב. מו"ק כה, א.

13) כפרש"י „בלא מטפחת סביב ספר תורה". ובפשטות הוצרך לפרש כן שלא נטעה לפרש שאוחז ס"ת כשהוא — האדם — ערום, כדמשמע לכאורה מפשטות לשון הרמב"ם הל' ס"ת פ"י ה"ו. ראה שו"ת הרדב"ז ח"ב סתשע"א. שו"ת מהרי"ט ח"א סקל"ו. הגהות בני בנימין לרמב"ם שם. ראה פרמ"ג (משב"ז) או"ח ר"ס קמז. ואכ"מ.

14) כן מפורש בפרש"י מו"ק שם: דתורה קרוי' נר . . ונשמה נקראת נר.

בכתובות יז, סע"א: נטילתה כנתינתה מה נתינתה בששים רבוא אף נטילתה בששים רבוא. ופרש"י:

נטילתה של תורה ממנו כנתינתה בסיני נטילתה היינו כשמת ותלמודו בטל. ושם מדובר בהוצאת מת לקבורה ולא בשעת יציאת נשמה (וראה מו"ק (ושבת) שם בחכם ואדם כשר לאחר יציאת נשמה חייב לקרוע). אבל זהו רק למאן דקרי ותני, בת"ח, שאז י"ל שנקבעה התורה בו, עד שנק' „גופן אש" (חגיגה בסופו), משא"כ בשאר כל אדם, אף לפרש"י (שבת שם) „אף נשמת ישראל הניטלת דומה לו (לס"ת שנשרף) שאין לך ריק בישראל שאין בו תורה ומצוה", הרי אי"ז כת"ח. וראה טור יו"ד סי' שמ בשם הרמב"ן ובב"י וב"ח שם. אבל ראה שטמ"ק כתובות שם (מתלמידי רבינו יונה, רב אחא וריטב"א שם). ועצ"ע. ואכ"מ.

ד. בנוגע צו דער מסקנת הגמרא „ערום בלא אותה מצוה" זאגט תוס׳ פות[15]: „׳מ מצות אחיזה וקשה מאי רבותא פשיטא שאין לו שכר כיון שלא עשה המצוה כהוגן לכך פירש ריב״א בלא אותה מצוה שעשה באותה שעה, שאם אחז ס״ת ערום וקרא בו אין לו שכר מן הקריאה, וכן אחזו לגוללו או להגיהו[16], אבל אחזו במטפחת אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד".

דאַרף מען פאַרשטיין:

א) וואָס זיינען די סברות פון די צוויי דיעות — צי „בלא אותה מצוה" מיינט „מצות אחיזה" [כדעת הי״מ — און פון דעם וואָס רש״י איז גאָרניט מפרש אויף „בלא אותה מצוה" איז משמע, אַז אויך ער לערנט (כפשטות לשון הגמרא) אַז דאָס מיינט „מצות אחיזה"[17], אַדער מצות קריאה גלילה און הגהה וויבאַלד ער האָט זיי געטאָן באותה שעה[18] (כפירוש הריב״א)?

ב) וואָס איז כוונת התוס׳ בסיום לשונו „אבל אחזו במטפחת אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד"?

15) ד״ה בלא אותה מצוה.

16) ועד״ז הוא ברא״ש כאן. תוד״ה בלא, שבת יד, סע״א. תוס׳ הרא״ש שבת שם (אלא שבכל הנ״ל ליתא הגהה, רק קריאה (לימודי) וגלילה). וברי״ן (ספ״ג דמגילה) ובמאירי כאן כתבו רק בנוגע לגלילה. בתוס׳ הרא״ש כאן הביא גם ב׳ הענינים גלילה וקריאה, אלא שמדבריו משמע שהפסיד כל מצות גלילה וקריאה, גם אלו שעשה מקודם כדבעי — ראה מחזיק ברכה (להחיד״א) או״ח סי׳ קמז, ס״א. ואכ״מ.

17) דאם ס״ל כדעת התוס׳ (בלא מצות קריאה בתורה כו׳) הרי אי״ז פשטות לשון הגמרא „בלא אותה מצוה", והו״ל לרש״י לפרשו.

18) ולהעיר ממכות (כא, ב) אינו השם.

•) כ״ה בתוס׳ שבת שם במקום קריאה. ובתוס׳ הרא״ש שבת שם: אם אוחזה כדי לקרות בו אינו מקבל שכר על מה שלמד באותה הפעם.

בפשטות איז דאָס כדי לסיים בטוב, און דערפאַר איז ניטאָ דער סיום בתוס׳ שבת[19] — מ׳קען אָבער ניט זאָגן אַז דאָס איז דער גאַנצער טעם, וואָרום מטעם זה אַליין וואָלט מען געקענט מסיים זיין בטוב „אבל אחזו במטפחת יש לו שכר מן הקריאה" וכיו״ב — ניט אַריין־ברענגען אַן ענין נוסף וחדש, אַ פסוק און וואָס האָט לכאורה דאָ קיין שייכות ניט.

ה. וי״ל נקודת הביאור בכל זה:

די דריי דיעות והסברות אין דעם פירוש פון „נקבר ערום" זיינען אין דעם גדר פון מטפחת בשייכות לספר תורה, וואָס דאָס קען מען לערנען אויף כמה אופנים:

א) אַ מטפחת איז ניט נוגע צו דער ספר תורה עצמה, ס׳איז אַ צוגעקומענע זאַך בכדי אַ מענטש זאָל קענען אוחז זיין בס״ת, וואָס דאָס דאַרף זיין באופן של כבוד (ניט בדרך בזיון)[20].

ב) דאָס איז ניט נאָר אַז מ׳זאָל קענען אוחז זיין בס״ת, נאָר דאָס איז נוגע און מוסיף אין כבוד הס״ת מצד עצמה — כבוד ס״ת פאַדערט אַז זי זאָל האָבן אַ מטפחת[21]. בסגנון אחר: דאָס איז ניט נאָר אַ דין אין גברא (אחיזת האדם), נאָר — אַ דין אין דער חפצא פון ס״ת[22].

19) שם.

20) כן יל״פ לכאורה לפי פי׳ הב״ח (או״ח שם. וראה גם מג״א שם) שצריך לאחוז בעמודי ס״ת ע״י מטפחת. ומשמע שגם המטפחת סביב הס״ת הוא בגדר זה. וכן משמע לדעת המרדכי שבב״י וב״ח שם, דה״מ בידים סתם אבל נטל ולא הסיח דעתו לא קפדינן. וצ״ע.

21) ראה ט״ז או״ח שם: ותו דפי׳ רש״י כו׳ ס״ת ערום בלא מטפחת סביב ס״ת הרי דאינו מקפיד רק על מה שדרך להיות על ס״ת כו׳.

22) וע״ד ב׳ ההסברות בשמירת מקדש, שלא יכנס זר וטמא (רש״י במדבר ג, ו. קרח יח, א) וכיו״ב, או „אין שמירתו אלא כבוד לו אינו דומה פלטרין

[עוד י"ל בזה: צי דאָס איז אַן ענין שלילי — ס'איז אַ בזיון וועז אוחז ספר תורה ערום, אַדער — אַן ענין חיובי, אַ מטפחת איז מוסיף אין כבוד הס"ת בכלל].

ג) דאָס איז ניט נאָר נוגע צו כבוד הס"ת, נאָר ס'איז פאַרבונדן און קומט[23] פון דער עצם ס"ת וקדושתה[24]; וע"ד ווי ס'דאַרפן זיין גליוני ס"ת, עד"ז מצד דער קדושת הספר, דאַרף זי אויך האָבן אַ מטפחת[25], וועלכע ווערט ע"ד גליון הספר, חלק[26] ממנו[27].

ו. און דאָס זיינען די דריי סברות (ודיעות) אין גמרא:

א) לויט דער דעה ראשונה „נקבר ערום" — כפשוטו אַן לבושים, נעמט מען אַן אַז די מטפחת איז בלויז אַ זייטיקע זאַך, אַ לבוש צו דער ס"ת: און דערפאַר איז דער עונש פאַר „אוחז ס"ת ערום", אַז מ'נעמט צו ביים אדם זיינע לבושים, וועלכע זיינען אַ באַזונדער זאַך פון אים, און זיינען (בעיקר) צוליב אַ צווייטן, אַדער אַראָפנעמען דעם גנאי פון זיין ערום[28].

ב) די צווייטע דעה — נקבר ערום בלא מצות — איז סברתו, אַז מטפחת איז פאַרבונדן מיט דער ספר תורה גופא. און דערפאַר איז דער עונש פון אוחז ס"ת ערום — נקבר ערום בלא מצות, ווייל מצות זיינען די „לבושים" פון (נשמת ה)אדם[29] און פון תורה[30], און ניט אַלס אַ זייטיקע זאַך, נאָר וואָס איז פאַרבונדן מיט ענין התורה גופא: תורה איז ענינה — לימוד ההלכות דהמצות, און מצות זיינען די „לבושים" דורך וועלכע די הלכות התורה ווערן אויסגעפירט בפועל. און עד"ז איז ביי אַן אדם הלומד תורה (און איז געגליכן געווארן צו תורה, „זאת התורה אדם" כנ"ל), אַז זיינע לבושים (לענין התורה שבו)[31] זיינען זיינע מצות[32].

שיש עליו שומרין לפלטרין שאין עליו שומרין" (רמב"ם הל' בית הבחירה רפ"ח). וראה בארוכה לקו"ש חי"ג ע' 56 ואילך.

23) להעיר מג' אופנים בהסברת גדר תוספת שבת (לקו"ש חט"ז ע' 233 ואילך, ע"ש).

24) להעיר מלשון הלבוש שם ר"ס קמז: ומשום קדושת ס"ת צריכים ליזהר בה מאד כו'.

25) ולהעיר מרמב"ם הל' אבות הטומאה פ"ט ה"י: ומטפחות ספרים בזמן שהן תפורות מטמאין את הידים. וראה מג"א שם.

26) דוגמא ללבוש דנעשה חלק (עיקרי) דהמלובש כמש"נ (איוב י, יא) עור ובשר תלבישני. וגלודה אינה חי' (חולין נד, א במשנה. שם נה, ב). ולהעיר מחומטא דלבושי' מיני' ובי' (ראה רש"י עקב ח, ד"ה) ולבושים הנפרדים ממש דבנ"י במדבר גדלו עמהם (פרש"י עקב שם, מפסיקתא דר"כ פ' ויהי בשלח. דב"ר פ"ז, יא. ועוד).

27) להעיר מגדר כתר המלך: בגדי כהונה, בגדי כה"ג.

---

*) בב"ר (פכ"א, ה) „קמצא דלבושי' מיני' ובי'". ובמחז"ל מקור דפרש"י עקב שם (שבפנים ההערה) — חלזון.

28) ולהעיר שר' יוחנן (מארי דשמעתתא) קרי למאני' מכבדותי (שבת קיג, סע"א. וש"נ).

29) וכמאחז"ל: כי תראה ערום וכסיתו (ישע' נח, ז) כיצד . . וזרזוהו במצות לפי שאין לך ערום בישראל אלא מי שאין בו תורה ומצות (תדבא"ר פכ"ז). וכדחז"ל עה"פ (בראשית ג, ז) עירומים הם (ב"ר פ"ט, ו. ועוד).

30) וכן לגבי הקב"ה (נותן התורה ומצווה המצות): על התורה נאמר (ירמי' כג, כט) הלא כה דברי כאש, שהוא כ„הוי' אלקיך אש אוכלה הוא" (ואתחנן ד, כד), ומצות נק' „חפצי שמים" (מו"ק ט, ב).

31) ראה זח"ב שבהערה 2.

32) דת"ח „גופן אש", משא"כ מצות הן כמו ציפוי של האדם (חגיגה בסופה). וראה תניא פ"ה בהחילוק בין תורה שעי"ז „נעשה יחוד נפלא שאין יחוד כמוהו . . להיות לאחדים ממש מכל צד ופנה . . דם ובשר כבשרו", ומצות שהן רק „לבוש". וראה בכהנ"ל בארוכה לקו"ש חט"ז ע' 436 ואילך, וש"נ.

ג) לויט דעם תירוץ פון אביי — „נקבר ערום בלא אותה מצוה" — קומט אויס ווי דער דריטער אופן, אז מטפחת איז ניט קיין באַזונדער זאַך וואָס ווערט פאַרבונדן מיט ס"ת, נאָר סיווערט ע"ד א חלק פון דער ס"ת.

ולדעתו: מען קען ניט זאָגן אז דער ענש איז וואָס מ'נעמט בא אים צו סתם מצות, וויבאַלד אז מצות זיינען א באַזונדער זאַך (לבושים) פון תורה און פון דעם אדם;

נאָר „ערום בלא אותה מצוה" — פון דער מצוה גופא, מטפחת וואָס איז א חלק פון דער ס"ת, כדלקמן ס"ז.

[און דערמיט ווערט צוקומען א תוס' ביאור אין דער שייכות צווישן מאמר דר' פרנך מיטן מאמר שלאח"ז — „אמר רבי ינאי כו' מוטב תיגלל המטפחת ואל יגלל ספר תורה" („בתוך מטפחת"[33]) — אז דאָס איז ניט נאָר ווייל ביידע מימרות רעדן ווענן מטפחת[34], נאָר דאָס איז א המשך בגוף הענין:

לויט דער מסקנא אז מטפחת איז ניט קיין זייטיקער לבוש צו דער ס"ת, און אפילו ניט קיין לבוש וואָס ווערט פאַרבונדן מיט דער ס"ת, נאָר זי איז א חלק פון דער ס"ת גופא, וואָלט מען געקענט זאָגן אז ס'איז קיין חילוק ניט צי מ'איז גולל די מטפחת אַרום דער ס"ת אַדער מ'איז גולל די ס"ת בתוך המטפחת,

זאָגט ר' ינאי אז קיין איסור איז טאָקע ניטא, ווייל די מטפחת איז בדוגמת גליוני ס"ת וואָס זיינען למעלה ולמטה[35], אַבער עס איז מוטב אז תיגלל המטפחת, ווייל עס איז פאַרט ניט די עצם התורה].

ז. די גמרא[36] זאָגט: „הקורע . . על מתו (בשבת) אע"פ שמחלל את השבת יצא ידי קריעה". ועפ"ז דאַרף אויס־קומען בנדו"ד, אז כאָטש ווען מ'איז אוחז א ס"ת ערום טוט מען אן ענין בלתי רצוי — פאַרלירט מען ניט דורך דעם מצות האחיזה; די עבירה (אין דעם אופן האחיזה) נעמט ניט צו די מצות האחיזה.

און דאָס איז די רבותא (לדעת הי"מ) אין דער דריטער סברא, אז דאָ איז ער ניט מקיים די מצוה, ווייל מטפחת איז ניט קיין באַזונדערע זאַך פון ס"ת, נאָר ס'איז א חלק פון ס"ת; און דערפאַר, ווען מ'איז אוחז בס"ת ערום בלי מטפחת, פעלט אין דער ספר תורה עצמה (ובמילא — אין מצות אחיזת ס"ת).

תוס' וויל אַבער ניט אַננעמען דעם פירוש, ווייל לפ"ז ווערט אויסקומען, אז לויטן תירוץ פון אביי בייט זיך דער פירוש אין „נקבר ערום": לויט די ערשטע צוויי אופנים איז דאָס אן ענש (מ'נעמט ביי אים צו אן ענין (לבושים) וואָס ער האָט מצד עצמו); און לויט דער מסקנא „ערום בלא אותה מצוה" איז דאָ א חסרון אין זיין קיום המצוה (ער איז „ערום" פון דער מצוה עצמה);

פון פשטות לשון הגמרא אַבער איז משמע, אז לויט אַלע דריי דעות איז דער גדר פון „נקבר ערום" דער זעלבער — אן ענש, מ'נעמט ביי אים עפעס צו[37].

---

33) פרש"י שם.

34) אבל לפי' הר"ח שם „כלומר בלא מטפחת" הוא המשך באותו הענין.

35) ראה תוד"ה הלוחות (מגילה שם).

36) שבת קה, ב.

37) וקושיית התוס' „מאי רבותא פשיטא שאין לו שכר כיון שלא עשה המצוה כהוגן" (ולא הקשו כבפנים) — כי מקשים (גם) לסברת הי"מ.

ועוד להעיר מדיוק ל' התוס' (בקושייתם) „פשיטא שאין לו שכר כיון שלא עשה המצוה כהוגן", דמזה מובן שבנוגע להמצוה עצמה יש רבותא „שלא עשה

•) משא"כ בתוס' הרא"ש שם „ומאי קמ"ל שאם אינו עושה מצוה שהוא ערום ממנה".

דעריבער לערנט ריב"א אַז „נקבר ערום בלא אותה מצוה" מיינט „בלא אותה מצוה שעשה באותה שעה, שאם אחז ס"ת ערום וקרא בו אין לו שכר מן הקריאה כו'" — וואָס מצות קריאה האָט ער מקיים געווען, נאָר מ'איז אים מעניש און מ'נעמט ביי אים צו דעם „שכר מן הקריאה".

ח. בעומק יותר יש לומר, אַז די י"מ און ריב"א זיינען מחולק אויך אין דעם עצם גדר פון מטפחת:

לדעת הי"מ איז מטפחת אַן ענין און חלק בלויז פון מציאות הספר תורה, וואָס דערפאַר איז דאָס פאַרבונדן בלויז מיט מצות האחיזה; דאָס האָט אַבער קיין שייכות ניט צו די מצוות האדם וואָס זיינען פאַרבונדן מיט דעם תוכן ומטרה (ולמדה גו' שימה בפיהם[38]) פון ס"ת (קריאה בתורה וכיו"ב).

און דערפאַר קען מען ניט לערנען אַז „ערום בלא אותה מצוה" מיינט די מצוה פון קריאה וואָס ער טוט באותה שעה, ווייל די קריאה בתורה האָט ניט קיין שייכות צו מטפחת הספר, און דערי־בער קען ניט דער איסור פון אוחז ס"ת אַן א מטפחת אַנרירן די מצות הקריאה,

[ע"ד לשון הירושלמי[39] (אין דעם חילוק פון הקורע בשבת וואָס יצא ידי קריעה, און מצה גזולה וואָס אינו יוצא בה ידי חובתו בפסח): תמן גופא עבירה ברם הכא הוא עבר עבירה — אַז דאָס וואָס „הוא עבר עבירה" בשעת די עשי', רירט ניט אַן די מצות קריעה].

לדעת הריב"א אַבער, האָט די מטפחת אַ שייכות צו דעם כללות ענין הס"ת, אַלע פרטי ס"ת זיינען קשורים זה בזה. ובמילא, ווען „אחז ספר תורה ערום" פעלט אין דער שלימות פון קריאה בתורה[40], כאָטש אַז אין מעשה האדם זיינען דאָס צוויי באַזונדערע פעולות: אחיזה און קריאה.

ט. ע"פ כהנ"ל וועט מען אויך פאַר־שטיין וואָס תוס' פירט אויס „אבל אחזו במטפחת אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד":

חז"ל זאָגן[41] אַז דער פסוק[42] „אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד" רעדט וועגן צוויי סוגים אין לומדי תורה — „למיימינין בה אורך ימים" און „למשמאילים בה עושר וכבוד". טייטשט רש"י[43]: מיימינין בה עוסקים לשמה משמאילים שלא לשמה.

פון דעם וואָס די גמרא זאָגט „למשמ־אילים בה עושר וכבוד" איז מובן, אַז דאָס מיינט ניט אַן אופן אין שלא לשמה[44] אויף וועלכן חז"ל[45] זאָגן „לא זכה נעשית לו סם המות", נאָר אַזאַ שלא לשמה וואָס (אויך) דער לימוד ברענגט עושר וכבוד.

דער ביאור בזה: מ'האָט שוין גע־רעדט כמה פעמים[46], אַז „שלא לשמה"

המצוה כהוגן" (כנ"ל בפנים), אלא שמצד המשך הגמ' צ"ל שמדובר כאן בענין של עונש — שכר המצוה, וע"ז מקשים „פשיטא כו'".

38) וילך לא, יט. וראה לעיל ע' 20 ואילך.

39) שבת פי"ג ה"ג. וראה בארוכה שד"ח (מע' מ כלל עז סק"א. וש"נ) כמה פירושים בדברי הירושלמי.

40) להעיר מטושו"ע או"ח סו"ס קלט ונ"כ שם, דמצוה לאחזו הס"ת בשעת הקריאה, ע"ש.

41) שבת סג, א.

42) משלי ג, טז.

43) שבת שם ד"ה למשמאילין בה (בפי' הב').

44) כמו שפי' בחדא"ג שם.

45) יומא עב, ב.

46) ראה לקו"ש חי"ז ע' 402 ואילך, וש"נ. וראה גם ס' מאמרי אדה"ז הקצרים ע' תקסט.

בדקות מיינט ניט נאָר אַ לימוד צוליב אַ פני' וואָס איז ניט פֿאַרבונדן מיט עבודת ה', נאָר אפילו אַ לימוד לשם המצות — כדי לידע את המעשה אשר יעשון איז שלא לשמה[47], דער לימוד איז ניט לשם התורה, לימוד התורה עצמה, נאָר צוליב קיום המצות; לשמה בשלימות מיינט — לימוד התורה לשם (השגת) התורה עצמה, וע"ד לשון חז"ל[48] „דרוש וקבל שכר" אַבער ניט „דרוש" צוליב'ן „קבל שכר", „יגדיל תורה ויאדיר"[49].

און דאָס איז אויך דער ענין פון מטפחת של ס"ת (ברוחניות) — וואָס איז, כנ"ל, אַ חלק אין גוף הס"ת:

דער לימוד כדי לידע את המעשה אשר יעשון איז מוכרח, ואדרבא — קודם לכל לימוד בתורה[50] אַבער דאָס איז נאָך ניט לימוד התורה מצד עצמה (נאָר צוליב מצות, כנ"ל): לאידך אַבער, איז דאָס ניט ווי עשיית המצות וואָס זיינען אַ באַזונדער זאַך פון (לימוד ה)תורה — ס'איז נאָר וואָס זיי זיינען „לבושים" וואָס זיינען פֿאַרבונדן מיט תורה (די הלכות התורה ווערן דורכ־געפירט אין עשיית המצות) — נאָר דאָס איז לכתחילה איין זאַך מיט תורה: ס'איז איינער פון די אופנים אין לימוד התורה; נאָר לגבי לימוד התורה לשמה — לשם התורה עצמה — איז דער לימוד בדוגמא צו אַ מטפחת ולבוש פון „גוף" ואמתית הלימוד[51].

און דאָס איז תוס' מסיים, אַז בשעת „אחזו במטפחת — און צוזאַמען דער־מיט „וקרא בו" (ווי תוס' זאָגט פריער) איז — „אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד": בשעת מ'האָט ביידע ענינים — סיי „משמאילים בה" (שלא לשמה), דער לימוד לידע את המעשה אשר יעשון וואָס איז מרומז אין „אחזו במטפחת", און סיי „וקרא בו" וואָס מיינט די קריאה ולימוד בתורה (לשמה) לשם התורה — „מיימינין בה",

באַקומט מען ביידע עניני שכר, סיי „אורך ימים בימינה" און סיי „בשמאלה עושר וכבוד", כפשוטם למטה מעשרה טפחים,

ביז — דעם אורך ימים עושר וכבוד האמיתיים, בביאת משיח צדקנו, במהרה בימינו ממש.

(משיחות מוצש"ק יו"ד שבט וכ' שבט תש"ל*)

---

47) ראה תניא ספ"ה (מפע"ח). וראה פסחים סח, סע"ב. ועוד. ואכ"מ.

48) סוטה מד, א. וש"נ.

49) חולין סו, ב.

50) הל' ת"ת לאדה"ז פ"ב ה"ט. וש"נ.

51) להעיר שכללות ענין התורה — ה"ז לבוש בתוך לבוש וכו' (תניא פ"ד. ובכ"מ). וכן בנוגע לאלקות (תניא ספמ"ב. ובכ"מ).

*) שיחה זו נאמרה בקשר לסיום כתיבת ס"ת „לקבלת פני משיח", עש"ק יו"ד שבט תש"ל.